

สภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ
ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กรุงเทพมหานคร

นายบรรลือ ขอรวมเดช

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาศิลปศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

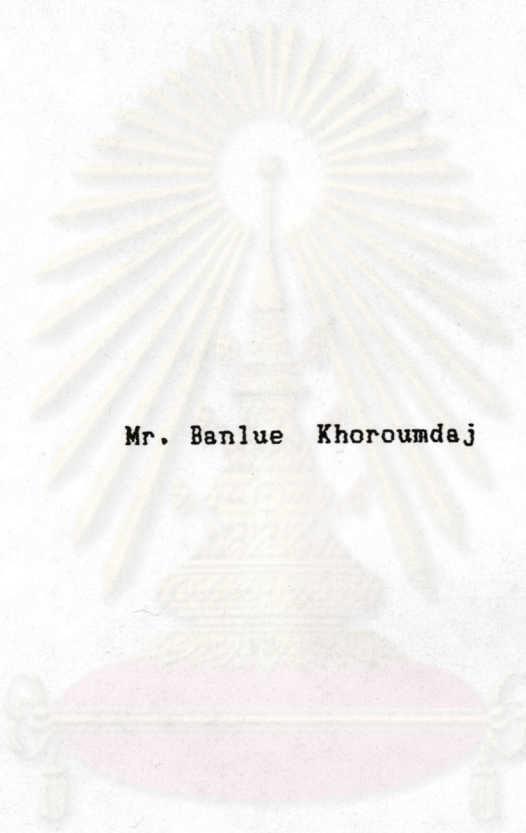
ISBN 974-579-316-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017324 i17325298

STATE AND PROBLEMS OF TEACHING STUDIO ART IN GOVERNMENT
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS, BANGKOK METROPOLIS

Mr. Banlue Khoroumdaj

ศูนย์วิทยทรัพยากร
ศาลาอำนวยการมหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Art Education

Graduate School

Chulalongkorn University

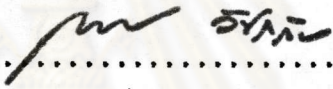
1991

ISBN 974-579-316-7

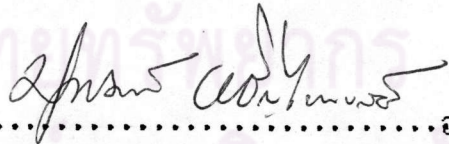
หัวข้อวิทยานิพนธ์   สภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
 กรุงเทพมหานคร
 โดย   นายบรรลือ ขอรวมเดช
 ภาควิชา   ศิลปศึกษา
 อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์ ดร. ปุณเรรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์

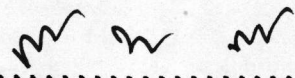
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

 ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรราชย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
 (อาจารย์ ดร. อำไพ ตีรสสาร)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (อาจารย์ ดร. ปุณเรรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์)

 ..... กรรมการ
 (อาจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ)

บรรลือ ขอรวมเดช : สภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
เขตกรุงเทพมหานคร (STATES AND PROBLEMS OF TEACHING STUDIO ART IN
GOVERNMENT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS, BANGKOK METROPOLIS)
อ.ที่ปรึกษา : ดร.ปณวัฒน์ พิชญ์ไพฑูรย์, 146 หน้า. ISBN 974-579-316-7.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในด้านการวางแผน
การสอน สื่อการสอน การดำเนินการสอน วิธีการสอน การประเมินผล และเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและ
ประเมินผล นอกจากนี้ยังศึกษาถึงปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติที่เนื่องมาจาก ผู้เรียน ผู้สอน การบริหาร
หลักสูตร สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยอาจารย์สอนวิชาศิลปะภาคปฏิบัติสาขาทัศนศิลป์ ในสถาบัน
อุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร รวม 10 แห่ง จำนวน 60 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน
50 ฉบับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด
ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า เกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ โดยส่วนรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ครั้ง เมื่อจำแนกเฉพาะด้านพบว่า การปฏิบัติด้านเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง
ซึ่งได้แก่ จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความขยันเอาใจใส่ และการตรงต่อเวลาในการ
ส่งงาน มีการปฏิบัติเป็นประจำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติเป็นประจำที่มีค่า
เฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การให้คำแนะนำติชม แก่ไข และการวัดผลด้วยการตรวจผลงานที่มอบหมาย
($\bar{X} = 4.68$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้เครื่องฉายภาพยนตร์ ($\bar{X} = 1.64$)

ด้านปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ โดยส่วนรวมพบว่า มีปัญหามากเมื่อจำแนกเฉพาะด้าน
พบว่า ข้อปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดคือ ปัญหาที่เนื่องมาจากสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งเป็นปัญหามาก
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ห้องเรียนศิลปะภาคปฏิบัติไม่เพียงพอกับความ
ต้องการ ($\bar{X} = 4.46$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแสดงว่าไม่ค่อยเป็นปัญหา คือ ผู้สอนไม่ได้สอนวิชาใด
วิชาหนึ่งเป็นประจำ ($\bar{X} = 2.42$)

ภาควิชา ..... ศิลปศึกษา
สาขาวิชา ..... ศิลปศึกษา
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต *M. S. K.*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Dr. P. W.*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม .....

BANLUE KHORUMDAJ : STATES AND PROBLEMS OF TEACHING STUDIO ART IN GOVERNMENT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR: POONARAT PITCHAYAPAIBOON, Ed.D., 146 PP. ISBN 974-579-316-7

The purpose of this research was to study the states and problems of teaching studio art concerning instruction planning, instruction media, instructional procedure, method of instruction, evaluation methods and standard of evaluation used in government's higher education institutions, Bangkok Metropolis.

The population of this study were sixty art instructors teaching visual studio art in ten government's higher education institutions. Sixty questionnaires were sent out and were returned by fifty questionnaires. The instrument was a set of questionnaire which was constructed by the researcher. The questionnaires was composed of check list, rating scale, and open ended items. The data were analyzed by percentage, means and standard deviation.

Finding of the states for the studio art instructors was found that over all studio class teaching was often preformed. Methods of evaluation and measuring, such as, student's imagination and creativities, student's hard working, job finished on time were usually used by the art instructors. Instruction methods that the art instructors always did most to the students were critique and recommendation, correction and evaluated student's project. ($\bar{X} = 4.68$). And the teaching method that used less was instruction by using movie projector as audio-visual aids ($\bar{X} = 1.64$).

Finding of the problems for the studio art instructors was found that the problems were moderate in general. However, a significant problem concerned of lacking art building, room space, art materials, and equipments. The instructor teaching experience, their art knowledges and teaching assignment were minor problems in teaching art studio class. To consider each question of instruction art problem, the insufficient of art studio room was the most serious problem ($\bar{X} = 4.46$). It was also found that a little problem of teaching art studio was the instructors have their own courses to teach ($\bar{X} = 2.42$).

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... ศิลปศึกษา .....
สาขาวิชา ..... ศิลปศึกษา .....
ปีการศึกษา ..... 2533 .....

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของอาจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ นิษฐไพบูลย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. อำไพ ติรณสาร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ กรรมการ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอข้อคิดต่างๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. วิรัตน์ นิษฐไพบูลย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ตันชนะเดชา และ อาจารย์บัณฑิต พลาวงค์ ที่ได้กรุณาสละเวลาในการตรวจแก้ และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามเป็นอย่างดี และขอบพระคุณในความช่วยเหลือของ รองศาสตราจารย์ ดร. เกษร อิตะจारी อาจารย์ผดุง นรหมมูล อาจารย์มธูรา จึงอยู่สุข อาจารย์นิระพงษ์ กุลนิศาล อาจารย์มัญญ และ อาจารย์ภาวนา ไชยสมบุรณ์ ที่ได้กรุณาให้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณหญิงศรี เน็ชร์วีรคุณ คุณลิขิตชัย และ คุณลิขิตนร กุลลิมา ที่ได้กรุณาช่วยเหลือในด้านการจัดพิมพ์ ตรวจแก้ต้นฉบับ

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์ไฉบล ขอรวมเดช และ ครอบครัว ที่ได้ให้กำลังใจ และสนับสนุนมาโดยตลอด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายบรรลือ ขอรวมเดช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๙
กิตติกรรมประกาศ.....	๑
สารบัญตาราง.....	๑๑
สารบัญแผนภูมิ.....	๑๒
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
คำจำกัดความในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความสำคัญของศิลปศึกษา.....	10
พฤติกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ.....	11
การสอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	15
การวางแผนการสอน.....	19
สื่อการสอน.....	23
การดำเนินการสอน.....	26
วิธีการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	29
การประเมินผล.....	33
เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล.....	37
ปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	43
ปัญหาที่เนื่องมาจากผู้เรียน.....	43
ปัญหาที่เนื่องมาจากผู้สอน.....	44
ปัญหาที่เนื่องมาจากการบริหาร.....	45

ปัญหาที่เนื่องมาจากหลักสูตร.....	46
ปัญหาที่เนื่องมาจากสถานที่และวัสดุอุปกรณ์.....	46
การสอนศิลปะในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.....	47
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.....	47
วัตถุประสงค์การสอนศิลปะในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.....	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	59
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	59
การกำหนดกลุ่มประชากร.....	60
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
ตอนที่ 1	
สถานการณ์ส่วนตัวของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	68
ตอนที่ 2	
ผลการวิเคราะห์สถานการณ์การสอนศิลปะภาคปฏิบัติ	
ด้านการวางแผนการสอน.....	73
ด้านสื่อการสอน.....	75
ด้านการดำเนินการสอน.....	76
ด้านวิธีการสอน.....	77
ด้านการประเมินผล.....	78
ด้านเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล.....	79
ตอนที่ 3	
ผลการวิเคราะห์ปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ	
ปัญหาที่เนื่องมาจากผู้เรียน.....	81
ปัญหาที่เนื่องมาจากผู้สอน.....	82
ปัญหาที่เนื่องมาจากการบริหาร.....	83
ปัญหาที่เนื่องมาจากหลักสูตร.....	84
ปัญหาที่เนื่องมาจากสถานที่และวัสดุอุปกรณ์.....	85

ตอนที่ 4	
ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการสอนศิลปะภาคปฏิบัติตามความคิดเห็นของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ	
ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการวางแผนการสอน.....	86
ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านสื่อการสอน.....	87
ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการดำเนินการสอน.....	88
ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านวิธีการสอน.....	88
ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการประเมินผล.....	89
ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล.....	90
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	91
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	91
วิธีดำเนินการวิจัย.....	91
สรุปผลการวิจัย.....	93
อภิปรายผลการวิจัย.....	98
ข้อเสนอแนะ.....	110
บรรณานุกรม.....	112
ภาคผนวก.....	120
ประวัติผู้เขียน.....	146

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถานภาพส่วนตัวของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ.....	68
2	จำนวน และ ค่าร้อยละของกิจกรรมด้านวิชาการของอาจารย์ศิลปะภาคปฏิบัติ.....	70
3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติด้านการวางแผนการสอนของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	73
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติด้านสื่อการสอนของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	75
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติด้านการดำเนินการสอนของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	76
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติด้านวิธีการสอนของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	77
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติด้านการประเมินผลของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	78
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติด้านเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	79
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติที่ เนื่องมาจากผู้เรียนตามความคิดเห็นของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	81
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติที่ เนื่องมาจากผู้สอนตามความคิดเห็นของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	82
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติที่ เนื่องมาจากการบริหารตามความคิดเห็นของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	83
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติที่ เนื่องมาจากหลักสูตรตามความคิดเห็นของอาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	84

ตารางที่

๕

หน้า

13	คำเฉลยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหาการสอบศิลปะ ภาคปฏิบัติที่ 1 เนื่องมาจากสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ตามความคิดเห็นของ อาจารย์สอนศิลปะภาคปฏิบัติ.....	85
----	---	----

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาด้านศิลปะ เขตกรุงเทพมหานคร.....	49

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย